

Asocial ingenjörskonst

I Älvsborgsparken, precis väster om Ringens köpcentrum på Södermalm i Stockholm, står sju parkstolar. De är utformade som klassiska parksoffor i impregnerat furuvirke, bara så korta att de inte rymmer mer än en person.

En solig måndagsförmiddag i juni, när kastanjeblommor singlar ner som gles snö, är alla stolar utom en upptagna. En kvinna ammar, en annan dricker en öl, en man läser tidningen, en journalist antecknar. En kvinna med en bebis sovande i vagnen pratar med sin man som sitter på huk intill, en man med krycka samtalar med en vän som står bredvid.

Det är kanske sju meter mellan stolarna. Man kan inte tala med varandra över det avståndet utan att höja rösten, särskilt inte när trafiken på Ringvägen dundrar förbi helt nära. Kvinnan med ölen försöker, hon säger något till den tidningsläsande mannen, men det blir inget samtal.

Varför har man valt stolar istället för parksoffor? Jag ringer parkingenjören Kenneth Kempendahl, som har upphandlat stolarna för stadens räkning:

- Vi valde stolar framför soffor för att få bort missbrukarna. Så är det, säger han.

Arkitekten Gunnar Hallén, som formgett stolarna, är mer eftertänksam:

- Stolen är kanske ett uttryck för tidsandan, att ensam är stark? Från att ha varit ett kollektiv har vi blivit individualister, säger han och skrattar lite tveksamt.

Asocial ingenjörskonst, tänker jag. Här i Älvsborgsparken, och på flera andra håll, har staden aktivt skapat avstånd mellan människorna, accelererat den centrifugalkraft som drar oss bort från varandra, ut i en rymd där vi alla blir divergerande satelliter.

I Psykologtidningen nr 6 skriver Tor Wennerberg om den mänskliga existensens helt avgörande spänningsfält, det mellan

självständighet och beroende, så som det identifieras av den amerikanske psykologen Jeremy Safran. All mänsklig navigation genom tillvaron går, menar Safran, ut på att förhålla sig till de polerna - att hitta en balans av beroende i förhållande till andra människor.

Safran talar om individer men likadant kan det förhålla sig på ett samhällsplan. Det finns studier som visar att västvärlden, och framför allt Sverige, utmärker sig genom att mer än många andra samhällen prioriterar självständighet och oberoende. Jag tänker på den så kallade curlingdebatten som rasade för ett antal år sedan och som bottnade i en kritik mot svenska föräldrar som alltför omhändertagande.

Curlingmotståndarna vann den debatten. Att curla, i betydelsen ta hand om, är idag entydigt negativt. Men är fördömandet av curlingföräldrarna, funderar jag nu, egentligen inte bara ett aggressivt försvar av den svenska självständighetskulten? Den som är beroende är sårbar och utlämnad. Det är farligt i vårt satellitsamhälle. Därför blir vi rädda för att bejaka vårt beroende av varandra. Vi blir till och med rädda för varandra.

I sin bok *Flytande rädsla* skriver sociologen Zygmunt Bauman om våra dagars tillitskris. Han ser de senaste hundra årens folkmord som en av förklaringarna till att vi lever som om onskan kunde bo i vem som helst som vi möter på gatan. Skulle vi känna igen massmördaren i Eichmann, undrar han, om vi träffade honom i trappuppgången? Den som tror det kan fråga serberna, kroaterna och muslimerna i Bosnien för att få höra hur ett monster plötsligt kan resa sig ur grannen i trappuppgången, skriver Bauman. Eller på parkbänken, tänker jag.

Men om krig vore den viktigaste förklaringen till tillitskrisen skulle svenskarna ha större tillit än andra till sina medmänniskor - och så är det alltså inte. Bauman hänvisar också till den långt gångna individualiseringen och beskriver hur den genererat en utbredd känsla av utsatthet och

övergivenhet som skapat en marknad för säkerhetsindustri och bunkerarkitektur. Jag tänker att de sju stolarna, och framför allt avståndet mellan dem, är ett diskret men ändå tydligt uttryck just för hur stadsplanerarna har gett vika för rädslan.

I vår tid flyter inte bara rädslan utan hela vår tillvaro. Inget är riktigt stabilt; vad vi kallar hem eller arbete eller kärlek - allt förflyktigas eller kan åtminstone göra det när som helst. Då borde vi mer än någonsin behöva varandra, som ett värn mot ensamheten. Men vi vågar inte lämna ut oss i det beroende som en nära gemenskap faktiskt kräver. Bauman menar att vi istället sätter vårt hopp till nätverk. Vi lägger, skriver han, våra ägg i så många korgar som möjligt och tröstar oss med "föreställningen att det i ett nätverk alltid kommer att finnas några mobilnummer tillgängliga för att sända och ta emot meddelanden om lojalitet".

Naturligtvis. Parkstolarna fyller inte bara funktionen att slå sönder missbrukarnas gemenskap, de ger oss också möjligheten att nätverka via mobilen, ostört och framför allt utan att störa andra, eftersom få företeelser i den moderna kommunikationskulturen verkar provocera så mycket som utsattheten för andra privata telefonsamtal, risken att dras in i något personligt som man inte valt. Det är därför stolarna står utom hörhåll från varandra.

Efter några timmar cyklar jag tillbaka till Älvsborgsparken. Den tidningsläsande mannen, som kvinnan försökte tala med, sitter kvar på sin stol.

- Det kunde gärna ha varit plats för två. Man måste ju ropa om man vill prata med någon som sitter där borta, säger han och pekar på den närmaste stolen.

Jag ställer den klassiska frågan: Går du ofta hit? Det gör han. Och på köpet får jag hela Holger Sukonens livshistoria, från 1947 när han kom från Finland till Sverige eftersom hans

lillasyster var krigsbarn här. För att lyssna sätter jag mig
ned i gruset vid hans fötter.

Katarina Bjärvall, frilansjournalist och författare